

Златното правило

Както знаем, главната цел на възплъщението на Господ Исус Христос беше Той да ни изкупи от греховете ни и да поеме върху Себе Си Божия гняв, за да бъдем ние оправдани и примирени с Бога. Тази главна цел беше съпроводена от редица други, по-малки. Те не бяха различни от нея, а произтичаха от нея. От това, че чрез Христос ние сме примирени с Бога, произтича последствието, че нашият живот бива променен; ние вече не сме роби на греха и не вършим грехове ненаситно и без никакво угризение на съвестта. Грехът остава в миналото, преди да познаем Христос; откак сме Го познали, ние вече се държим по съвсем друг начин.

Как се държим? По какво се вижда, че вече сме нови създания? Този, Който ни е изкупил и променил, би трябвало да ни даде някакви правила за християнски живот. Ние трябва да имаме яснота какво да правим и какво да не правим; как да се държим в различните ситуации. Трябва като евреите да имаме закон, който да описва различните изисквания към нас и да ни дава познание дали сме на прав път или се заблуждаваме.

Но как може да стане това? Има ли такъв закон, който да е в състояние да обхване цялата сложност на живота и да ни даде напътствия за всяка една ситуация? Няма. Не е възможно да има. Нито пък е нужно да има. Хубавото е, че нашият Спасител ни дава голяма свобода сами да преценяваме кое какво е и как да правим разлика между зло и добро, правилно и погрешно. Как го прави? Чрез това, което се нарича „Златното правило” на християнското поведение. То е кратко и ясно: „Всяко нещо, което желаете да правят хората на вас, така и вие правете на тях” (Мат.7:12).

1.Неправилният вариант

Нека преди всичко споменем, че това правило, което е много известно, често се цитира по един съвършено неправилен начин: „Каквото не желаете хората да правят на вас, така и вие не правете на тях”. Звучи същото, но всъщност не е. Това е нещо съвсем различно. То е безкрайно далеч от оригинала. Защо? Защото при втория вариант нещата са показани в пасивна светлина. Ние не искаме хората да ни лъжат, затова и ние не лъжем тях. Но това не значи, че казваме истината. Можем просто да си мълчим и да не се намесваме, когато виждаме как някой човек бива лъган от някакви мошеници. Но това не ни прави невинни. Ние не искаме някой да ни пребие на улицата и затова не пребиваваме никого. Но ако видим, че някой пребива някого и най-благоуразумно се отдръпнем, ние ставаме съучастници на побойника. Доколкото знам, в Америка има такъв закон, че ако станеш свидетел на подобна сцена и не се опиташ да помогнеш, подлежиш на наказание от закона. Не искаме да ни крадат парите и затова не крадем на никого неговите. Но ако видим, че някой краде и не направим нищо, сме престъпили закона. Макар че с нищо не сме се провинили лично и нямаме никаква полза от кражбата.

Правилото на Христос има активен характер. То ни предизвиква не просто да не правим лошо на никого, а да търсим как да направим добро; да бъдем изобретателни в търсене на начини да правим добри дела. Например, ако видим, че някой е в нужда и му трябва пари, пасивното правило ще ни учи да си мълчим и да не правим нищо, защото нямаме никаква вина за проблема на този човек. Но активното правило ще ни принуди да му дадем колкото можем, защото всеки би желал да му помогне някой, когато е в нужда. Ако спазваме пасивното правило, ще бъдем добри хора. Но ако спазваме активното, ще бъдем нещо много повече от добри хора. Това, че някой е добър човек, не е кой знае какво. Има много добри хора на този свят. Но тяхното присъствие не се усеща, защото те си кротуват някъде и не правят на никого нищо, ни добро, ни лошо. Докато активното правило ни предизвиква да излезем от скривалищата

си и да отидем там, където от нас има нужда. Пасивно добро е да не причиняваш на никого страдание; активното правило е да отидеш там, където има страдание и да се опиташ да го смекчиш. Добрите хора имат твърде ниска представа за добро и зло; за тях всичко е наред, когато съвестта им е чиста, защото никого не са ограбили и онеправдали. Но те не правят нищо, за да стане този свят по-добър за повече хора. Добър беше богатият момък, който отиде при Исус и Го попита как да наследи вечен живот (Мат.19:16-22). Исус му отговори да пази заповедите. Момъкът отговори, че е правил това от младостта си, но не се чувства задоволен. И тогава Исус му каза да продаде имота си и да раздаде на сиромасите. Момъкът си отиде наскърбен. Той несъмнено беше добър човек, защото му се виждаше, че никого не е ощетил. Но добрината му не го радваше. Чувстваше, че нещо му липсва. И Исус сложи пръст в раната. Защото в едно общество, пълно с неправда и неравенство, да си богат означава да си отнел на мнозина благата. Никой не е станал богат, без да е ограбил някого. Богатството на този момък сигурно беше законно и никой не би го обвинил в престъпления; но самият начин на неговото придобиване беше неправо и това пред Бога беше осъдително. Често нашите велики политици повтарят папагалски, че щом едно нещо е законно, значи е и морално. Значи, ама не значи. В едно общество, което е устроено върху неморалността, са неморални и самите закони. Те дават възможност на определени лица да богатеят за сметка на останалите и никой да не може да им търси никаква отговорност.

Големият конфликт на Господ Исус беше не с бандити и престъпници, с крадци и убийци, а с религиозни хора – книжници и фарисеи. Те бяха добри хора. Фарисеите бяха много внимателни да не правят неща, които не биха желали хората да им правят на тях. Те се отличаваха с висок морал и приличие. Но нищо повече. Те не грабеха хората, но нищо не правеха, за да възпрат онези, които ги грабеха. Те обичаха да бъдат почитани и наричани учители, но им беше все едно как живее простият народ. Те гледаха да не развалят отношенията си със силните на деня, като си затваряха очите за техните деяния. Същото наблюдаваме и днес у нас – висшето духовенство се крие някъде из палатите си и не го интересува как живеят хората и какви дела се вършат, поради които в обществото има толкова неправда. Духовенството мълчи пред лицето на злото. Оправдава се, че това не е негова работа. Затова хората се чувстват духовно осиротели; няма кой да ги защити, да ги насърчи, да ги вдъхнови да бъдат активни в доброто.

2. Вярa и поведение

Тук трябва да споменем още един проблем, свързан със „златното правило“, който всъщност е основен. Става дума за това, че християнството е повече практика, отколкото теория. Християнинът не е човек, който само знае нещо, а който прави нещо. Присъединяването към вярата отначало се случва вътре в ума и сърцето на човека, но после преминава към сферата на действието. Това е най-съществената особеност на християнството и по нея то се различава най-много от всички други теории и науки. Един лекар може да знае кое е полезно и кое вредно и да учи хората как да живеят здравословно, но самият той да живее по съвсем друг начин. Никой няма да го упрекне в лицемерие. Един актьор може да играе ролята на герои с висок морал и с прекрасни дела, но в живота си да се държи като пълен негодник. Никой няма да го упрекне за това. Ще кажат, че професията е едно, а личният живот – съвсем друго. Но ако един християнин изповядва, че вярва в едно, а се държи по съвсем различен начин, веднага ще го нарекат лицемер и ще го скъсат от подигравки и упреци. Чувал съм, че в операта се вихрят страхотни интриги и клюки и певците говорели много грозни работи един за друг. Никой не се интересува от това. Публиката се интересува каква музика се прави там. Дори и самите певци не се притесняват да си казват най-искрено колко лоши са

отношенията помежду им, какви сплетни си правят. За тях това е област, която няма нищо общо с изкуството им. Но ако в една християнска общност има нещо подобно, то предизвиква отвращение и упреци.

Нашият Спасител е отредил ние да се държим по високоблагороден начин и това да е доказателството за силата на вярата ни; даже дотам стига, че вярата ни няма никаква стойност, ако не е доказана от съответното поведение. Няма значение колко добре познаваме Библията, колко ясна ни е теорията на християнството и дори колко хубаво говорим на тази тема. Значение има как се държим в ежедневието си.

Това е елементарно, но то много трудно се разбира от много хора. Те дори се държат по точно обратния начин: смятат, че да вярват и да вършат някакви ритуални действия от време на време е напълно достатъчно, за да са християни. Не приемат някой да ги упреква, че не изпълняват това, което говорят. Смятат, че това е сферата на личния живот и не позволяват на никого да се меси там. Често чуваме, че този рокаджия бил вярващ, че онази дама, която се явява леко облечена на кориците на определен вид списания и тя била, че онзи господин, който живее с лице от същия пол на семейни начала, бил християнин. Малцина се сещат да запитат кое дава основания за подобни изводи, след като е ясно как се държи един християнин. Дори и вярващи се радват, че дадена известна личност била вярваща и си затварят очите за явното несъответствие между твърденията и поведението ѝ. Някак забравят, че в Библията се казва: „Вярата, ако няма дела, сама по себе си е мъртва” (Як.2:17). Поласкани са да имат в своите среди не само обикновени хорица, но и някои знаменитости, и са готови да си затворят къде едно, къде и двете очи за очевидното несъответствие между вяра и поведение. Нашият Спасител няма никакво намерение да отглежда едни религиозни лицемери, които са много добри на теория и на приказки, а са много зле с практиката. Нека пак припомним, че големият конфликт в Неговия земен живот беше точно с такива. Би било ужасно, ако Христос е изстрадал толкова много и е понесъл такива унижения, за да стане водач на едни нови книжници и фарисеи, лицемери, които по нищо не се отличават от своите предшественици и даже ги превъзхождат, защото колкото по-възвишен морал проповядва една религия и колкото по-зле се държат нейните последователи, толкова по-въпиющо става противоречието и по-отвратена е реакцията на страничните наблюдатели.

3. Рискове на правилото

„Златното правило” изглежда много лесно за прилагане, но то съдържа и доста капани. За да не попаднем в тях, трябва да сме запознати с естеството им.

Нека вземем за пример това, че ако аз върша нещо лошо, моето желание ще е хората да не ми правят забележки и да не ми търсят никаква отговорност. Ако си изкарвам парите с помощта на по-малка или по-голяма измама, на мен ще ми е хубаво никой да не ме съди. Кое би ме довело до извода, че ако видя някой да си вади парите с измама, аз няма да му кажа нищо осъдително и няма да правя нищо, за да му развалям работата.

Друг пример. Аз желая хората да говорят за мен само добро. Да ме хвалят, да изтъкват положителните ми постъпки, да ми благодарят. Желая да не забелязват другите неща, които не са много за пред хора. И за да приложя златното правило, аз също постъпвам така. Затварям си очите за лошите постъпки на моите ближни. Хваля ги. Благодаря им.

Като се държа по този начин, аз всъщност правя лоша услуга. Не помагам на човека, който е тръгнал по лоши пътища, да се опомни и поправи. Спазил съм буквата на правилото. Но не съм спазил духа му. Какъв е той?

Духът на правилото е в любовта. Любов – това е загриженост за даден човек. Ти му желаяш доброто. Ти искаш той да се развива по добър начин. Интересува те

неговата участ с десетилетия напред, а не само за настоящия момент. Затова можеш да бъдеш и суров с него, когато е нужно. Можеш да го стреснеш, да го събудиш, да го разобличиш, да го разсърдиш. Правиш това, защото виждаш, че то е нужно. Където няма любов, там я няма тази загриженост. Не те интересува човека, интересува те да се отървеш от него, да не ти досажда. Затова можеш да бъдеш много любезен с него и много толерантен – ах, тази любима дума на днешното време! Толерантност не означава нищо повече от безразличие – да, добре, приемам каквото правиш, съгласен съм с поведението ти, само ми се махай от главата! Не ме интересува какво си решил да правиш със себе си. Интересува ме да не ме занимаваш.

Идеалът на християните е да са истински приятели, истински загрижени един за друг, готови дори да направят нещо болезнено, когато виждат, че то е нужно. Това е възможно само чрез любовта. Златното правило става истински златно, а не позлатено, когато върви заедно с любовта. Само любовта може да ни направи истински компетентни за това какво е полезно за човека. Който обича, изследва характера на своя любим, интересува се какво харесва той, какво носи, какво му е приятно, каква музика обича, къде предпочита да ходи. Влюбеният е истински специалист по този, когото обича. Може да говори дълго за него и всичко, което казва, ще е вярно. Ако той би желал да му подарят колело, примерно, не би подарил на любимия си колело, защото знае, че такъв подарък няма да му е нужен, а нещо, което знае, че ще хареса. По празници се правят безброй ненужни подаръци и на Запад има възможност те да бъдат връщани в магазина – тогава се връщат купища подаръци. Което говори, че някой е подарил на някого нещо ненужно, защото не знае вкуса му и не си е направил труда да разбере какво той би харесал. А не си е направил труда, защото не изпитва кой знае каква симпатия към него (да не говорим за любов). Любовта помага да се избегнат такива рискове, при които мислим, че правим нещо добро на ближния, а всъщност му правим лошо.

Това са само някои най-общи детайли около „Златното правило”. Но и те са достатъчни, за да покажат, че доброто християнско поведение в обществото е много трудно. Без водителството на Святия Дух, без вдъхновението на Христовата любов ние няма да успеем да го приложим и да бъдем ефективни християни. Нашата молитва е Бог да ни дава нужните духовни сили да надмогваме своя егоизъм и да имаме отворени сърца за хората, с които живеем. Бог да ни дава мъдрост как да се държим, за да допринасяме за доброто на хората, и то в дългосрочен план, а не просто да бъдем едни възпитани същества, които не причиняват зло на никого, но и не причиняват особена полза. Ние вярваме, че Този, Който ни научи как да се държим, е с нас до века.